

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

Istotność przy planowaniu i przeprowadzaniu badania

WAŻNE ZMIANY

Cykiem ALERTÓW Komisja ds. Standaryzacji Usług Świadczonych Przez Biegłych Rewidentów pragnie zwrócić Państwa uwagę na **zmiany** w Krajowych Standardach Rewizji Finansowej.

Zmiany polegają na zaimplementowaniu, jako standardów krajowych, szeregu międzynarodowych standardów wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych.

CO JEST PODSTAWĄ ZMIANY?

Zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. 2016, poz. 1000), biegły rewident świadcząc usługi rewizji finansowej jest zobowiązany między innymi przestrzegać standardów rewizji finansowej. Przez standardy rewizji finansowej rozumie się krajowe standardy ustanowione przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów, zatwierdzone przez Komisję Nadzoru Audytowego.

Dostosowując prawo krajowe do Dyrektywy Unii Europejskiej obligującej Kraje Członkowskie do implementacji międzynarodowych standardów rewizji finansowej, Krajowa Rada Biegłych Rewidentów uchwałą nr [2783/52/2015](#) z dnia 10 lutego 2015 r. wprowadziła **jako krajowe standardy rewizji finansowej**:

- Międzynarodowe Standardy Badania (MSB),
- Międzynarodowe Standardy Usług Przeglądu (MSUP),
- Międzynarodowe Standardy Usług Atestacyjnych Innych niż Badania i Przeglądy Historycznych Informacji (MSUA),

wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (ang. International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB), działającą w strukturze Międzynarodowej Federacji Księgowych (ang. International Federation of Accountants, IFAC).

1 kwietnia 2015 r. Komisja Nadzoru Audytowego **zatwierdziła** powyższą uchwałę.

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

OD KIEDY ZMIANY OBOWIĄZUJĄ?

Nowe Krajowe Standardy Rewizji Finansowej obowiązują najpóźniej do badania i przeglądów sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy kończące się:

- **31 grudnia 2016 r.** i później – jeśli podmiot uprawniony świadczy usługi jednostkom zainteresowania publicznego,
- **31 grudnia 2017 r.** i później – jeśli podmiot uprawniony nie świadczy usług jednostkom zainteresowania publicznego.

Nowe Krajowe Standardy Rewizji Finansowej obowiązują również w odniesieniu do usług atestacyjnych innych niż badania i przeglądy historycznych informacji finansowych, których wykonywanie zostało rozpoczęte dnia 1 stycznia 2017 r. i później.

Istnieje też możliwość wcześniejszego zastosowania nowych standardów pod warunkiem:

- równoczesnego stosowania uchwały Nr [2784/52/2015](#) KRBR z dnia 10 lutego 2015 r. w sprawie zasad wewnętrznej kontroli jakości w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych (tj. o [Międzynarodowy Standard Kontroli Jakości 1](#) – „Kontrola jakości firm przeprowadzających badania i przeglądy sprawozdań finansowych oraz wykonujących inne zlecenia usług atestacyjnych i pokrewnych”, MSKJ 1), oraz
- po uprzednim poinformowaniu Krajowej Komisji Nadzoru o terminie rozpoczęcia wcześniejszego stosowania nowych standardów.

Warunkiem niezbędnym do stwierdzenia o stosowaniu Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania jest wdrożenie i stosowanie [MSKJ 1](#).

CZEGO STANDARD DOTYCZY?

KSRF 320 dotyczy odpowiedzialności biegłego rewidenta za zastosowanie koncepcji istotności przy planowaniu i przeprowadzaniu badania sprawozdań finansowych.

Wskazuje się, że:

- standard ten należy **odczytywać w kontekście [MSB 200](#)** „*Ogólne cele niezależnego biegłego rewidenta [...]*” (porównaj [ALERT nr 1](#)), które zestawiają cele biegłego rewidenta w kontekście istotności,
- wyjaśnienie, w **jaki sposób stosuje się istotność do oceny wpływu na sprawozdanie finansowe** rozpoznanych podczas badania zniekształceń (w tym również - o ile wystąpią - nieskorygowanych zniekształceń) uregulowano w [MSB 450](#) „Ocena zniekształceń rozpoznanych podczas badania”.

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

JAKIE DEFINICJE WPROWADZA STANDARD?

- istotność,
- istotność wykonawcza.

CO JEST ISTOTĄ STANDARDU?

- celem biegłego rewidenta jest odpowiednie zastosowanie koncepcji istotności przy planowaniu i przeprowadzaniu badania,
- wyznaczenie przez biegłego rewidenta istotności **jest kwestią jego zawodowego osądu** i zależy od postrzegania przez niego potrzeb użytkowników sprawozdań finansowych w zakresie informacji finansowych,
- definicja i koncepcja istotności określona w mających zastosowanie ramowych założeniach sprawozdawczości finansowej (w Polsce odpowiednio: ustawa o rachunkowości lub MSSF w zależności od zasad stosowanych przez jednostkę), stanowi dla biegłego rewidenta punkt odniesienia do wyznaczenia istotności na potrzeby badania,
- generalnie przyjmuje się, że zniekształcenia, w tym pominięcia, **uznaje się za istotne**, jeśli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie, wpłyną na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie sprawozdań finansowych,
- zakłada się, że osądy istotności dokonywane są przy uwzględnieniu istniejących okoliczności. Wpływ na te okoliczności może mieć wielkość lub/i rodzaj zniekształcenia,
- przy określaniu istotności pomija się możliwy wpływ zniekształceń na ściśle określonych, pojedynczych użytkowników sprawozdania finansowego. Osądy, które sprawy są istotne dla użytkowników sprawozdań finansowych, opierają się na analizie wspólnych potrzeb w zakresie informacji finansowych ze strony użytkowników traktowanych jako grupa (czyli większości),
- wyznaczając istotność biegły rewident ma prawo zakładać, że użytkownicy sprawozdań finansowych: (a) mają wystarczającą wiedzę z zakresu biznesu, działalności gospodarczej i rachunkowości oraz chęć zapoznania się z informacjami prezentowanymi w sprawozdaniach, (b) rozumieją, że sprawozdania są sporządzane, prezentowane i badane przy uwzględnieniu poziomu istotności, (c) uzmysławiają sobie niepewność wyceny kwot ustalonych na podstawie szacunków, osądów i przewidywań oraz (d) podejmują racjonalne decyzje gospodarcze na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach,

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

CO JEST
ISTOTĄ
STANDARDU?
(CD.)

- należy mieć na względzie, że w przypadku jednostki sektora publicznego, głównymi użytkownikami jej sprawozdań finansowych są często legislatorzy i regulatorzy, a decyzje gospodarcze mogą mieć mniejsze znaczenie. Zatem przy badaniu sprawozdań takich jednostek wyznaczenie istotności może być warunkowane wymogami legislacyjnymi i regulacyjnymi oraz potrzebami informacyjnymi legislatorów i opinii publicznej,
- planując badanie, biegły rewident dokonuje osądu wielkości zniekształceń, które zostaną uznane za istotne. Koncepcja istotności (obok ryzyka badania) ma zastosowanie przez cały proces badania: (a) podczas rozpoznawania i oceny ryzyka istotnego zniekształcenia, (b) podczas ustalania rodzaju, rozłożenia w czasie i zakresu dalszych procedur badania, (c) w ocenie wpływu nieskorygowanych zniekształceń, jeśli występują, na sprawozdania finansowe oraz na sformułowaną przez biegłego rewidenta opinię. Ryzyko badania (tj. wyrażenia niewłaściwej opinii) jest funkcją ryzyka istotnego zniekształcenia i ryzyka przeoczenia (porównaj [MSB 200](#)),
- standard **nie podaje formuły** ustalania istotności. Często za punkt wyjścia do wyznaczenia istotności dla sprawozdań finansowych jako całości przyjmuje się odsetek wybranego wzorca. Wzorcem tym mogą być składowe sprawozdań finansowych (np. aktywa, kapitał własny, kategorie wynikowe) - pozycje na których są skłonni skupiać szczególną uwagę użytkownicy sprawozdań finansowych. Dobór wzorca zależy będzie od: etapu w „cyklu życia jednostki”, branży, środowiska gospodarczego, w którym jednostka działa, struktury własnościowej jednostki, sposobu jej finansowania, podatności wzorca na wahania, nastawienia jednostki na zysk, itp. Przy wyznaczeniu wzorca zazwyczaj bierze się pod uwagę dane finansowe za poprzednie okresy, bieżący okres i prognozy – stosownie do okoliczności. W materiałach objaśniających do standardu ujęto wskazówki odnośnie stosowania wzorców przy wyznaczaniu istotności dla sprawozdań finansowych jako całości.
- istotność wyznaczona przy planowaniu nie zawsze stanowi limit kwoty, poniżej której nieskorygowane zniekształcenia, pojedynczo lub łącznie, będą uznane za nieistotne. **Przy ocenie wpływu nieskorygowanych zniekształceń na sprawozdania finansowe biegły rewident rozpatruje również ich charakter i szczególne okoliczności wystąpienia.** W efekcie, niektóre zniekształcenia mogą być uznane przez biegłego rewidenta za istotne mimo, iż kwotowo mogą być niższe niż wyznaczony poziom istotności,
- jeśli we właściwych dla danej jednostki warunkach występuje jedna lub więcej określonych grup transakcji, sald kont lub ujawnień, których zniekształcenie (w kwocie niższej niż istotność wyznaczona dla sprawozdań finansowych jako całości) może być racjonalnie uznane za wpływające na decyzje gospodarcze użytkowników, to biegły rewident wyznacza również **poziom** lub **poziomy istotności dla tych określonych grup transakcji, sald kont lub ujawnień**,

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

CO JEST
ISTOTĄ
STANDARDU?
(CD.)

- zarówno w odniesieniu do istotności określonej dla sprawozdań finansowych jako całości oraz w odniesieniu do istotności dla określonych grup transakcji, sald kont lub ujawnień biegły rewident wyznacza niższą **istotność wykonawczą** - w celu oceny ryzyka istotnych zniekształceń oraz ustalenia rodzaju, rozłożenia w czasie i zakresu dalszych procedur badania (czyli ograniczenia prawdopodobieństwa, że łącznie, nieskorygowane i niewykryte zniekształcenia sprawozdań finansowych przekroczą istotność referencyjną (tj. na poziomie sprawozdań jako całości oraz ewentualnie: grup transakcji, sald kont lub ujawnień) do odpowiednio niskiego poziomu),
- istotność na poziomie sprawozdań jest zatem ustalana w oparciu o oczekiwania użytkowników sprawozdań finansowych. Istotność wykonawcza zależna będzie od oceny ryzyka istotnych zniekształceń (i z zmian tej oceny),
- wyznaczenie istotności wykonawczej nie stanowi prostej, mechanicznej kalkulacji i wymaga kierowania się zawodowym osądem. Znaczenie ma wiedza biegłego rewidenta o jednostce, rodzaj i zakres zniekształceń rozpoznanych podczas poprzednich badań, a także oczekiwania co do zniekształceń w bieżącym okresie,
- **biegły rewident ma obowiązek weryfikować istotność** (zarówno na poziomie sprawozdań jako całości oraz ewentualnie: grup transakcji, sald kont lub ujawnień) w przypadku uzyskania podczas badania informacji, które spowodowałyby wyznaczenie przez niego na początku innej kwoty (lub kwot) istotności. Jeśli biegły rewident dochodzi do wniosku, że właściwa była **niższa** istotność niż początkowo wyznaczono (zarówno na poziomie sprawozdań jako całości oraz ewentualnie: grup transakcji, sald kont lub ujawnień) to ustala, czy konieczna jest zmiana istotności wykonawczej oraz czy rodzaj, rozłożenie w czasie i zakres dalszych procedur badania pozostają odpowiednie,
- **dokumentacja badania** obejmuje kwoty i czynniki uwzględnione przy wyznaczaniu: (a) istotności dla sprawozdań jako całości, (b) o ile ma to zastosowanie - poziom lub poziomy istotności dla określonych grup transakcji, sald kont lub ujawnień, (c) istotność wykonawczą oraz (d) jakiegokolwiek zmiany powyższych dokonane w ciągu badania.

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

GDZIE MOŻNA ZNALEŹĆ STANDARD?

Pełna aktualna treść standardu dostępna jest na stronie internetowej KIBR pod adresem:

http://www.kibr.webserwer.pl/doc/uchwaly/KSRF/uchwala_2783-52-2015_KSRF_320.pdf

CO BYŁO POPZEDNIO?

Tematyka poruszana w niniejszym standardzie była dotychczas uregulowana przez [Krajowy Standard Rewizji Finansowej 1](#).

Rozdział V określał, że w zakres planowania badania wchodzi ustalenie istotności określającej granice, do których stwierdzone uchybienia mogą bez szkody dla jakości sprawozdania finansowego i prawidłowości stanowiących podstawę jego sporządzenia ksiąg rachunkowych nie być korygowane, gdyż zaniechanie takich korekt nie spowoduje wprowadzenia w błąd czytelnika sprawozdania finansowego.

Podobnie jak w KSRF 320 standard odnosił się do istotności na poziomie sprawozdania jako całości oraz do istotności dla poszczególnych sald, grup operacji gospodarczych i innych ujawnionych informacji; ze względu na ich cechy i znaczenie, przepisy prawa itp. Również KSRF 1 nie zawiera formuł obliczania istotności.

W KSRF 1 pojawia się stwierdzenie, że istotność jest odwrotnie proporcjonalna do poziomu ryzyka badania. To znaczy, że im wyższy jest poziom istotności, tym niższy jest poziom ryzyka badania i na odwrót. Ustalenie istotności ma ułatwiać: (a) dobór właściwych w danych okolicznościach rodzajów, zakresu i terminów badania oraz (b) ocenę wagi stwierdzonych w rezultacie badania uchybień i ich wpływu na sprawozdanie finansowe rozpatrywane jako całość.

W odróżnieniu do KSRF 320 standard nie wymagał wyznaczania istotności wykonawczej.

W KSRF 320 wyraźnie wskazano, że istotność na poziomie sprawozdań jako całości **nie zależy od poziomu ryzyka badania ani od oczekiwanego poziomu pewności** wyrażanej w wyniku usługi atestacyjnej (bo ta istotność zależy przede wszystkim od oczekiwań użytkowników sprawozdania finansowego). **Ryzyko badania uwzględnia się w istotności wykonawczej.** Zatem biegły w toku badania musi postąpić się co najmniej dwoma rodzajami istotności, tzn. na poziomie sprawozdań jako całości (dla potrzeb użytkowników sprawozdań finansowych) oraz wykonawczą (dla celów zaplanowania badania). Poziom istotności ma krytyczny wpływ na: (1) określenie rodzaju, czasu przeprowadzenia i zakresu procedur badania, (2) decyzję, czy używać technik próbkowania, (3) ocenę skutków stwierdzonych nieprawidłowości, tj: (a) czy powinna być korekta sprawozdania finansowego; lub (b) potencjalna modyfikacja opinii z badania.

Krajowy Standard Rewizji Finansowej 320

UWAGI KOŃCOWE

Przewodnik IFAC podaje, przykładowe poziomy istotności na poziomie sprawozdań jako całości:

- 3-7% zysku z działalności kontynuowanej;
- 1-3% aktywów;
- 3-5% kapitałów własnych;
- 1-3% przychodów lub kosztów.

Wskazuje również, że istotność wykonawcza powinna się mieścić w zakresie 60-85% istotności na poziomie sprawozdań jako całości lub szczegółowej (o ile ta ostatnia została określona). Warto jednak mieć na względzie, że powyższe informacje nie pochodzą ze standardu i nie mają formalnie mocy prawnej. KSRF 320 nie wymaga stosowania konkretnej metody ustalania poziomu istotności. Ustalenie poziomów istotności musi być każdorazowo przedmiotem udokumentowanego osądu zawodowego biegłego rewidenta, dokonanego stosownie do okoliczności.

Niniejszy alert sygnalizuje wybrane aspekty nowych standardów. Alert nie może być traktowany jako substytut zapoznania się z mającymi zastosowanie standardami i regulacjami prawnymi wiążącymi biegłego rewidenta oraz podmiot uprawniony do badania.